BİZİ DİNLEYEN BİRİ

YILDIZ RAMAZANOĞLU

Umran dergisinin ilk çıkış yılı Nisan 1991. 1990'da Ankara'dan İstanbul'a taşındık. Tarikatlar, vakıflar, oluşmuş sağlam gruplar, ilişkiler vardı, hiç kimseyi tanımıyordum. Fakat sabırla ve zamanla gönlüme göre çok güzel insanlarla tanışacağımı hissediyordum.

Cevat Özkaya, Cağaloğlu Defne Han (2019)

Eczanemi devretmiştim ve yenisini açmayı düşünmüyordum. Eşim Burhan Kavuncu Fatih'te işçilerin ve ezilenlerin haklarını savunan bir İslâmî dergi olan *Yeryüzü*'nü çıkarırken, ben de Kadıköy Bahariye Caddesi'nde nöroloji ve pediatri doktoru olan ağabeyimin yanında çalışmaya ve beyin tomografisi çekmeye başladım. Ankara'da beş yıl Kavaklıdere Güven Sokak'ta icra ettiğim eczacılık mesleğine ara vermek istemiştim şehir değişikliği yaparken.

1992'de Akdeniz Caddesi'nde eczanemi tekrar açarken öğrendim ki, çok yakınımızda, İskenderpaşa Mahallesi Horhor Caddesi'ndeydi *Umran* dergisi. Hemen uğrayıp hiç kimseyle tanışmaya çalışmadan birkaç sayı alıp okuduğumu ve çok beğendiğimi hatırlıyorum. Şemsettin Özdemir, Cevat Özkaya, Abdullah Yıldız isimlerini duydum ilkin. Sonraları daha birçok kıymetli kardeşimizin gerek dergide gerekse de kurulan Araştırma ve Kültür Vakfı'nda emek verdiklerine şahit oldum. Cevat Bey'le tanışmamız da uzun sürmedi. Hatırlayamadığım kadar birçok panelde, toplantıda sohbet etmek nasip oldu. Hatta Cevat ağabeyin davetiyle *Umran*'da yazmaya ve özellikle de araştırmaya dayalı çalışmalarımı bu mecrada yayınlamaya başladım.

En son karşılaşmalarımızdan biri Yücel Çakmaklı'yı anmak üzere düzenlenen bir panelde oldu. Çakmaklı'nın filmlerindeki kadın profillerini anlatan bir konuşma yapmıştım. Panelden sonra Cevat ağabeyimiz yanıma gelip "Yıldız konuşmanı çok beğendim, metni yazınca bize yolla!" demişti. Elbette hemen harekete geçip yazmış ve yollamıştım. Sonra *Millî Sinema Sempozyum Kitabı* içinde de yer alan bir çalışma.

90'lı yıllar Avrupa ve Amerika'dan gelen kadın araştırmacı, akademisyen, kadın örgütleri temsilcileri, gazeteci ve yazarların araştırma nesnesi olmuştuk, onlarcası gelip gidiyor ve onlara bir şeyler anlatıyoruz saatlerce. Konu başörtüsü gibi arkaik bir uygulamanın bizi özgürleştirdiğini iddia etmemizin sebepleri mealen. "Okumuş kadınlar arasında bu başörtüsü tutkusu nereden çıktı, laik eğitim sistemi neden işe yaramadı?" Bunu çözmek için sadece buraya değil, Pakistan'dan İran'a, Lübnan'dan Mısır'a ve Filistin'e her yerde çalışma yapıyorlardı. Arkadaşlarımla istişare ettim ve kendimizi birinci elden analiz ettiğimiz bir kitap yazmamız gerektiği hakkında ikna olanlarla editörlüğünü yaptığım bir kitap hazırladık. Birlikte son yüz yılımızı, kadının değişimini ve düşüncelerini ele alan nesneleşmediğimiz bir ilk çalışmaydı. Kitap oluştuğunda feminist birikimden de

yararlandığımız ve İslâm dünyasına dair de sert özeleştiri yaptığımız ortaya çıktı. Bu kitabı götürmek için kendimize yakın gördüğümüz kişi neden Cevat Özkaya oldu acaba? Çünkü o anlayan, dinleyen, suçlamadan tartışan, kadınlar hakkında ön yargılı telakkilerden uzak, yeni yaklaşımlara ve ufuklara açık bir yayıncıydı. Bizi anlar, empati yapar ve destekler diye düşünmüştük. Düşündüğümüz gibi de oldu. *Osmanlıdan Cumhuriyete Kadının Tarihi Dönüşümü* isimli ortak kitabımız, Pınar Yayınları'ndan 2000 yılında çıktı. Kitap birçok üniversite kütüphanesine girdi ve birçok tez için referans oldu. Elbette Avrupa ve Ortadoğu'da Müslüman kadın deneyimlerini ele aldığım ilk kitabım *Bir Dünyanın Kadınları*'nı 1998'de yayımlayan Ekin Yayınları'nı ve kıymetli yayıncım Hamza Türkmen'i de hayırla anmak isterim.

Daha sonra ilk romanım *İkna Odası* (2003) da yine Cevat Özkaya'nın beğenisi üzerine Pınar Yayınları'ndan çıktı. Cevat Özkaya farklı insanlarla bir araya gelince de herkesi dikkatle dinleme asaletine sahipti. Gerçekten de anlamaya, ortak insani bir zemin bulmaya çalışırdı ki ülkenin geleceği de Müslüman olmanın adaleti de bunu gerektiriyor. Konuşmaya başladığı zaman da sıkılmadan uzun süre dinleyebileceğimiz bir kişi idi. Bilgisiyle, tevazuuyla "yanılıyorsam düzeltebilirsiniz" sakinliği, enaniyetten uzak hâli bir mümin olarak son derece huzur vericiydi. Herkesin ötekini küçümsediği hatta tekfir ettiği bir dönemde rahatça beyin fırtınası yapılabilecek önümüzü açacak kişilerden.

Aslında yayımladığı kitaplarla da öncülük etmiş yayıncılarımızdan Cevat ağabey, Roger Garaudy, Edward Said, Frantz Fanon gibi kıymetli antiemperyalist yazarlarla ve düşünürlerle bizi buluşturan ilklere imza attı. Gazeteci İbrahim Tığlı Afrika'ya dair Türkiye'deki ilk çeviri eserlerden birine de yayıncı olarak imza atışını hatırlatmış ki büyük bir ileri görüşlülük: Vincent Monteil'in *Afrika'da İslâm* kitabı, 1992.

Şimdi fikrî inkişafı dumura uğramış ve Türkiye bazı mütefekkirlerin ileri sürdüğü gibi gerçekten entelektüel bir çöle dönüşmüşse, bunu sadece kendi dar, kapalı ve kıt alanında neşet eden fikirleri cemaatlerine dikte eden, insanların akletme yeteneklerine geçit vermeyen zihniyetlerin başat hâle gelmesiyle açıklamak mümkün. Bu da geniş bir araştırma konusu elbette.

Sonra Kur'ân günlerimizi anmak isterim. *Umran* dergisinin de içinde bulunduğu Araştırma ve Kültür Vakfı binası alt katı seminerlere ayrılmıştı. Fatma Kutluoğlu Hocamızdan tefsir dersleri alıyorduk. Canım Hocam İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'ndeki eğitimini 28 Şubat sürecinde yarıda bırakmak zorunda kalmış Suudi Arabistan'da İslâmî ilimler ve Arapça okumuştu. Sonra bizleri eğitirken çıkan hakla Tarih Bölümü'nü de bitirmişti. Bir konu belirleyip o konuda Kur'ân'da geçen ayetleri anlamaya çalışıyorduk. Hocamızın birçok grubu vardı fakat ben bizim sınıfı tarihe not düşmek isterim: Asiye Dilipak, Sibel Eraslan, Gülden Sönmez, Tuba Nur Aksay, Demet Tezcan, Şeyma Dövücü, Şeyma Üstün. Hocamız bize sayımız az da olsa özel vaktini tahsis etmişti. Karşılaşmalarımızda Cevat ağabeyin bundan ne kadar hoşnut olduğunu hatırlıyorum. Kur'ân'la temasımız oldukça, oraya buraya savrulmamız zorlaşırdı çünkü. Vakar, ağırbaşlılık ve ciddiyetle birlikte hiç çekinmeden diyalog da kurulabilecek bir kişi olmanın bir kimyası varsa, bu Cevat ağabeyimizde mevcuttu.

Cevat Özkaya 2003'te kurduğumuz Doğu Konferansı inisiyatifinin de katılımcılarındandı. Hatta çağırıcılarındandı yanılmıyorsam. Mısır, İran, Lübnan, Ermenistan, Suriye gibi bölge ülkelerine ziyaretler gerçekleştiriyor ve Irak'taki saldırıların başka ülkelerde tekrarlanmaması için birlikte ne yapabiliriz diye, gittiğimiz ülkelerin her kanattan ve meşrepten sivil toplum örgütleri, sanatçıları, yazarları, akademisyenleri, siyasetçileri ve gazetecileriyle beyin fırtınaları yapıyorduk. Bu yolculuklarda da nasıl sabırlı, yapıcı, nazik ve dirayetli bir yol arkadaşı olduğu herkesin malumudur. Hepimiz ihtilaflı noktaları değil ittifak edilen noktaları çoğaltmaya çalışıyorduk hızla üzerimize doğru gelen emperyalist işgallere ve kıyımlara karşı. Böyle kıymetli insanların kaybı zalimce ırkçılığa, ayrımcılığa, mezhepçiliğe koşan insanların önünü açıyor diye üzülmemek ne mümkün.

Göz gözü görmez olduğunda, sözüne özüne, İslâm'ı sinesinde tertemiz taşıyışına, gelecek nesiller için titizlenişine, hakkaniyetine güvendiğiniz insanları düşünüp nefes almaya çalışırsınız. Nedense bu güzel insanların çoğu toplu taşımaya biner, mütevazı evlerde oturur, enerjilerini temiz nesiller yetiştirmeye harcarlar. Biz bu nadide insanlardan birini kaybettik. Mekânı cennet olsun.